

ISTOK

Vetrovi otupljeni dolinama
Oštre svoje krakove
Grimizni pad u pitominama

Izdvajaju se kao orlovi
I usamljeni sa ostatkom snage
Prave zmiju od vertikale

Eter je spokojan
Razvlači blago usne
A vetrovi oštri i sudbonosni
Nakaleme otkinutu glavu
Na prastari smer

ZAPAD

Talasi
Pregledna perspektiva neba

Bol bol i bol
Talasi
Nebo se ne odmiče
Pevajte kao sirene

Zar ste batrganje neba
Njegova želja za neogledalom

Tamne su mi oči
Ali imaju vaš sjaj
Talasi
Vi pomeranje neba
Ka zapenušanim obalama
Ludim braničima stamenitog

SEVER

Sigurna strana sveta
Tu se odmara sunce
Sa pozabanim kopljima
U drhtaju snega

Veliko pristanište zamorenih

Kovčeg besmrtnosti
Leluja se kao prolećna haljina
Na vetru snegu i blistavosti

O severe
Dušu si mi stavio na terazlje beline
Oslobodio je učmalih koprena
I ovog trenutka
Osvežavaš je apstrakcijama
Na domaku belog stepila

Odigrajmo valcer
Svet može da poludi
Ljupki severe

JUG

Stavi srce pod moj let
Čekam smrt kao i ostali
Ali sam napustio sebe
Razumeš li

Želim da ulazim u stene
U carstvo uspavanog blaženstva

Ništa me ne zanima
Samo me boli beskonačna agonija
Svega što živi
Što nesvesno pruža ruke
Ka naslućenoj sreći
Ni korenom prisutnoj
Medju dostupnim i umirućim

Jesam li oborio glavu
Jesam li još tu

Borislav MILIĆ

muzika

Ljudsko srce u uzbuđenju stvara muziku — kažu Kinezi — a s druge strane muzika budi ljudsko srce i unosi u njega najrazličitija raspoloženja. Muzika je izvanredno oružje, no ona je i lek; to je prvo i najjače sredstvo hipnoze. S muzikom i ceremonijama sve je lako, ali ima muzike ni jedna svečanost neće propasti.

Muziku valja zabraniti — kažu Kinezi — muzika treba da bude vlasništvo države jer je previše opasna njena moć. Muzika razoružava ali muzika i mobilise, eto je opasnost da se pogrešno upotrebi, muzika će vas primorati da učinite ono na što vas ništa reč ne bi nagovorila. Čuvajte se muzike, ali je negujte i volite!

U „Ta Siu“, velikom predgovoru zbirki klasičnih stihova, „Ci—King“, stoje zapisane ove reči: „Stihovi su misli i osećanja koja niču u srcu a zatim se izražavaju rečima. Reči nisu uvek dovoljne da da iskažu osećanja i misli koje se zbivaju u duši i zato je potrebno izkazivati ih usklikima bola i radosti. Ovi uzvici ne zadovoljavaju unutarnju potrebu i nepoželjno je produžiti ih. Taj modulirani ton, ta melodija koju zahteva uznemireno srce, — to je muzika!“

Muzika u klasičnom kineskom pozorištu koju mi, ljudi drugih naroda doživljavamo kao nesnosnu larmu, čini psihološku podlogu teksta i kao što u knjigama naslovi glava kazuju njihove suštine, tako i vihori muzike na kineskoj sceni, naznačuju dešavanja i obeležavaju njihov karakter. To, naravno, nije ništa novo ali kineska muzika je i imperativ koji savladava sve otpore gledaoca, onemogućava njegovu odsutnost i pobedjenog ga predaje delovanju scene.

Kažu, intenzitet kineske muzike dolazi otuda što je ovo po-

zorište, nekad, davalo svoje pretstave na otvorenom prostoru, sred kakog sajma, svečanosti, na ulici, uopšte u metežu. Da bi nadjačala larmu i privukla gledaoce, muzika je morala da napregne svoju snagu. Tehnika pevanja, visoko „u maski“, s forsiranjem oštrih tonova, ima iste izvore, valjalo je nadjačati okolni žamor. No ne treba zaboraviti ni stari zapis: „Ako hoćeš da slušam tebe, nek udaraju talambasi; ako treba da utonem u sanjariju, neka se raspu harfe“. Diskretna muzika rasejava čovekovu pažnju, oslobadja ga od napregnutosti, ona je, kao što kaže Moroa „divlja reka i čun kojim ne upravlja moćja volja“. Uopšte uzevši, muzika je u kineskoj operi agresivna, razdražujuća ona je kao groznica, kao vrlo visoka temperatura. Ona, čini se, ne teži da pridobije slušaoca, da ga navuče na svoje talase, kako bi on spontano zaplovio njima prepuštajući se volji strujanja. Ta muzika se gospodarski nameće, primoravajući sluh da joj se pokori i diktujući svoja vrlo precizna raspoloženja. Zbog toga, uglavnom, muzika na kineskoj sceni nervira sluh belog čoveka naviknutog na drikčije odnose u ovoj oblasti.

No, muzika je, uopšte, vid umetnosti vrlo složene i raznovrsne. Kod Kineza koji su narod osećajno istančan, to je naročito slučaj. Govoreći o muzici ovoga naroda ne treba imati u vidu, i ako to većina čini, samo onu muziku koja se najpre i najimprativnije nameće: muziku s klasične kineske scene. Vrednost ocenjivanja stvari leži u njihovom svesranom ogledavanju, u nečemu što je sklad delovanja tih stvari i našeg napora.

Dolazeći u Kinu, ja sam'ovu zemlju zamišljala kao beskrajna

prostranstva pirinčanih polja, žute pustinje i gola ispećena brda. No, Kina je bila i tropsko zelenilo juga s buketima banana i larmama ananasa. Kina su bile žute razlivene reke, ali i prozirno zeleni planinski potoci, veštačka jezera s brežuljcima iz kojih niču pagode ali i ona istekla iz srca zemlje što kao safirne oči trepere sred šuma, dolina i planina. Kina je bila posna i sita zemlja, crna, žuta, crvena, s mogilama iznad i s kлокotom vodenih kola, ali i zemlja radosnih novih krovova, novih drumova, novih mostova. Kina su bile žute pustinje i ispećena brda, ali i neprohodne šume, rastalase visoravni, sočni pašja volja. Uopšte uzevši, Kina je bila mnogo starih nezadržujuća ona je kao groznica, kao vrlo visoka temperatura. Ona, čini se, ne teži da pridobije slušaoca, da ga navuče na svoje talase, kako bi on spontano zaplovio njima prepuštajući se volji strujanja. Ta muzika se gospodarski nameće, primoravajući sluh da joj se pokori i diktujući svoja vrlo precizna raspoloženja. Zbog toga, uglavnom, muzika na kineskoj sceni nervira sluh belog čoveka naviknutog na drikčije odnose u ovoj oblasti.

Od scene do scene, od grada do grada, uobličavao se jedan pojam koji se zvao „kineska muzika“. U te utiske aplitala se muzika što je moć odzvanjala iza visokih zidova prikrajajući se iz nepoznatih vrhova, muzika koju je u sceni neke ulične svetiljke izvodio pevač balada, doletela je ona usred dana, iz neke čajdžimice gde su ljudi na brzinu obedovali, dočekivala nas je sred raznih svečanosti, kao fragment, kao nešto uzgredno i svaki put je dolazila nova ili samo slična, kao one opasne i neodoljive žene koje zavodeći ne menjaju samo ruho već i svoje suštine, javljajući se svaki čas drukčije, svaki čas nove. Ta muzika, znači, nije bila jednostavna, o njoj se nije moglo i nije smelo govoriti samo kao o muzici koja nas zbunjuje i zaglušuje, tamo, sred pozorišne dvorane. Zato, jed-

(NASTAVAK NA 4. STRANI)



MLADEN SRBINOVIĆ: ŽENE U ŠUMI